

ANRI MIŠO – UNIVERZALNI PROIZVOĐAČ

Kada je nakon čitanja Lotreamonovog *Maldorora* preobraženi Mišo evocirao njegov prvi pismeni zadatak iz francuskog jezika¹ i kada je bio iznenađen time u kojoj je meri njegova mašta „krcata“ svim i svačim, to je bilo istovremeno i suočavanje sa pisanjem kao proizvodnjom. Uobičajeno shvatanje o razmaku između pisca kao „primarnog“ mesta proizvodnje i njegovog dela kao proizvoda ne uzima u obzir da se delo istovremeno odvija shodno njegovoj „autonomnoj“ egzistenciji i nerazlučivo od procesa proizvodnje. To ne znači samo da je delo zavisno od pisca kao subjekta i da ga ono može čak i prevazići. Nije u pitanju recipročnost pisca i dela, već je živa „autonomnost“ dela uvek uključena u proizvodnju; tačnije, delo kao proizvod ne može da zaustavi proizvodnje jer je i samo proizvodnja – proizvodnja kao beleženje, pisanje. Ovakvo shvatanje proizvodnje kao jedinstvenog procesa u kojem sve razlike između proizvodnje, raspodele i potrošnje spadaju u proizvodnju, zastupaju Delez i Gatari. Proizvodnja je proizvodnja proizvodnje, proizvodnja raspodele i proizvodnja potrošnje. Problem pisanja kao proizvodnje Mišoa je silno privlačio. U tom smislu, rad pisca kao proizvođača postaje *mašinska* stvar. Ovde mašina sakuplja istovremeno sve momente koji se obično predstavljaju kao odvojeni – proizvodnja dela kroz pisanje (beleženje), delo kao proizvodnja potrošnje, proizvodnja kao potrošnja proizvodnje. Proizvodnja, raspodela, potrošnja. Ove pojmove političke ekonomije potrebno je pomeriti na celokupnu oblast društvene proizvodnje. No, to pomeranje je nemoguće izvesti ukoliko se ne postavi pitanje želje i njene proizvodnje; pošto želja proizvodi proizvodnju, u različitim proizvodnjama ona sintetizuje i rastavlja. Dakle, kako je radila želja Anri Mišoa? I u kojoj je meri proizvodnja svojstvena Mišoovoj želji determinisana društvenom proizvodnjom?

Sa jedne strane on nije hteo da „treba da piše“, u smislu da se njegovo pisanje time odvađa od svog ključnog agensa – sanjanja. Ako se ima u vidu osnovni uvid psihoanalize koji kaže da se jedino u snovima susrećemo sa Realnim koje nas automatski isključuje i budi (jer je nepodnošljivo u smislu nemogućeg susreta), onda sanjanje o kojem Mišo govori nije isto što i imaginacija, maštarenje. Pisanje kao *izlazak* i pisanje kao *umotanost*, te su opcije pre učinci zaustavljanja proizvodnje nego prava dilema koja zahteva čin „izbora“. Više je u pitanju problem koji je Mišo postavio u vidu svođenja njegove želje za pisanjem pod društveno determinisane uslove „dela“ kao proizvoda koji prelazi u „autonomnu“ fazu raspodele. Čini se da je poenta njegove „alternative“ „izlazak/umotanost“ učinak ove pre-

¹ U Mišoovim podacima o *Pedeset i devet godina postojanja* stoji da je nakon nemačke okupacije u Briselu iznenadio i sebe i profesora kada je nakon prvog pismenog zadatka iz francuskog shvatio koliki je njegov spisateljski potencijal. „Zaprepašćen je. Čega sve nema u njegovoj mašti! I profesor je zaprepašćen, usmerava ga ka književnosti.“ Anri Mišo, *Maji Posedi*, prev. Jovan Hristić, Nolit, Beograd, 1976, str. 19.

valentne determinacije. Ona stvara učinke haotičnog osećanja reda koji je često na delu u Mišoovom pisanju, ali ona su i konstitutivni uslov pisanja kao proizvodnog procesa. Sila koja nagoni da se između proizvoda, proizvodnje i proizvođenja potcrta razlika koja je neprestupiva. Međutim, *sanjanje* o kojem Mišo govori aktivnost je *izmicanja*. Shizofreniziranje, kako bi rekli Delez i Gatari. Aktivnost koja vraća procesu proizvodnje njenu univerzalnu funkciju. Kada Mišo govori o olovci koja više neće biti izdajica,² on priziva ovaj univerzalni postupak – nema podvajanja između proizvoda, proizvođenja i proizvodnje. Nema stabilnog dela u „autonomnom“ značenjskom univerzumu, kao što nema ni nezavisnog procesa pisanja kao autonomnog toka proizvodnje. Delez i Gatari u *Anti-Edipu* naglašavaju suštinsku odliku proizvodnje: „Proizvodnja je smesta i potrošnja i beleženje, beleženje i potrošnja neposredno determinišu proizvodnju, ali je determinišu u okviru same proizvodnje. Tako da je sve proizvodnja: *proizvodnja* proizvodnji, delanja i trpljenja; *proizvodnja beleženja*, raspodela i reperiranja; *proizvodnja potrošnji*, naslada, teskoba i bolova. Sve je u tolikoj meri proizvodnja da beleženja smesta bivaju potrošena, istrošena, a potrošnja neposredno reprodukovana.“³

Mišoove priče *O izvesnom Plimu* pružaju primere ovako shvaćenog odnosa proizvodnje, beleženja i potrošnje. Lik Plima je izvrstan primer proizvodnje potrošnje, neko ko se reprodukuje u momentu kada se dezintegriše, ali samo zato jer je inherentan proizvodnji beleženja. Ovdje beleženje nije tek operacija fiksiranja znakova koji započinju „samostalni“ život u univerzumu literature, već činjenica da je beleženje (proizvodni proces) proizvedeno proizvodnjom proizvodnje. Mišo u priči *Pseći život* piše: „Nijednu reč ne ostavljam u njenom značenju, pa čak ni u njenom obliku. Uхватim je, posle kraćeg natezanja iščupam je iz korena i najzad odvojim od piščevog stada. U jednom poglavlju ima na hiljade rečenica, a ja moram sve da ih rasturim. Bez toga ne mogu.“⁴ Znakovi se u procesu upisivanja momentalno rasturaju, omogućavajući pri tome proizvodnju svojstvenu beleženju. Ovo raspršivanje sastoji se u mogućnosti da se fluidno i trenutno prelazi iz jednog kôda u drugi. To omogućuje Plimu da iz zatvorenih situacija „šmugne“, izmakne zakonu događaja, i uplovi u druge operacijom odvajanja svojstvenoj proizvodnji beleženja. Tako Plim u priči *Spokojan čovek*⁵ uvek nalazi „izlaz“ na kraju svake sekvence priče. Svaka neugodna situacija (pojedena zid u sobi u kojoj spava, ukradena kuća dok spava, voz koji ubija njegovu ženu dok spava, suđenje zbog smrti njegove žene, smrtna kazna) raspolaže kôdom koji je drugačiji i koji Plim uvek natkodira. On se deteritorijalizuje tako što dezorganizuje mesta prespajajući kôdove; tačnije, izmiče kontinuitetu na taj način što operacijama dekodiranja (izmenom jednog elementa u kôdu stvara se novi kôd ili se, pak, rekombinacijom istih elemenata kôda stvara novi kôd) uspeva da napravi kratak spoj. Ovi rezovi su *odvajanja*, a ne rezovi *uzimanja*. Ono što ostaje nakon odvajanja nije nipošto nešto što indicira nedostatak, rezovi koji intervenišu su sinteze; njima se proizvodi i odvajanje i spajanje. Mesta u priči na kojima se prekida tok i odvajanjem prelazi u drugi kôd (natkodiranje),

² Videti njegovu pesmu „Doba vidovitih“ u knjizi *Moji posedi*, str. 31.

³ Žil Delez i Feliks Gatari, *Anti-Edip: kapitalizam i shizofrenija*, prev. Ana Moralić, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci, 1990, str. 7.

⁴ *Moji posedi*, str. 63.

⁵ *Isto*, str. 93.

čine figuru Plima problematičnim *subjektom*. Problematičnim u tom smislu što nije sposoban da dođe do onog oblika trošenja u kojem može, makar za trenutak, da „svojim“ mislima dâ refleksivnu formu tipa: *to je, dakle, ja*. Međutim, ako je svojstvo subjekta određeno njegovim udelom u proizvedenom, onda je Plim vrlo nestalan subjekt koji aktom prekida (odvajanja) postaje ostatak, reziduum proizvodnje beleženja. Plim odoleva svakom stanju, stalno se preporučujući, zato i jeste subjekt. Odlika subjekta je i ta da on nije samo deo pored tekstualne mašine koju sklapa Mišo, već je i sam podeljen, sam potpada pod stanja trošenja koja su njemu inherentna. U skladu sa proizvodnjom trošenja, svaki put kada Plim zaspi u pitanju je trošenje stanja kroz koja prolazi. Tako subjekt Plim sugerise novu sastavnu sintezu koja je na delu u proizvodnji potrošnje.

Još jedan primer univerzalnog proizvodnog procesa nalazi se u Mišoovoj priči *Herojsko doba*. Priča počinje onda kada Džin Barabo otkida uho svome bratu Pumpapiju. Lanac otkidanja delova tela se zatim nastavlja sve dotle dok se obojica ne onesveste. Poslednja rečenica priče glasi: „Borba je bila završena, bar za taj dan.“⁶ Međutim, način na koji Mišo interveniše kroz likove Baraboa i Pumpapija pokazuje kako jedna antishematska telesna taksonomija radi: prvo je u pitanju bilo uho, a zatim nos, prsti na nogama, jedan guz, donja vilica, polomljene ruke i noge, istrgnut pupak, prokopan stomak itd. Logika radnje prati u celosti preostale tehničke mogućnosti (preostale delove tela koji se daju upotrebiti u borbi) da bi se borba nastavila sve do određenog momenta. Osim pomerene telesne taksonomije, bitna stvar se odnosi na kontinuiranu realnost koju priča prati. Od silnih kidanja delova tela njih dvojica „na kraju“ padaju u nesvest. Međutim, zaključna rečenica sugerise da se proizvodni proces beleženja (kao proizvodnje) telesne potrošnje odvija i narednog dana. Ova rečenica remeti nadrealizam situacije koja je na delu u borbi dva brata i upućuje na bitno pitanje: da li je ovakva priča plod nesvakidašnje razigrane mašte, da li je u pitanju carstvo imaginarnog ili puka igra koja se nastavlja u nesagledivim prostranstvima *fantazma*? Ovakvo pitanje iščezava kada se stvari postave unutar struktura proizvodnje. Proizvodnja je uvek proizvodnja stvarnosti, ona je stvarna. A to je zbog toga jer je želja proizvodnja. A proizvoditi je moguće jedino u stvarnosti. Borba u priči već upućuje na razdvajanja: braći otpadaju guzevi, nosevi, uši. Nastavljaju u specifičnoj proizvodnji da postoje odvojeni, tačnije, rastavljeni. Međutim, oni su spojeni u proizvodnji, s tim da je u proizvodnji beleženja na delu principijelno različit mašinizam proizvodnje. Proizvodnja beleženja nije proizvodnja proizvođenja. Upisivanje, kao osnovna delatnost proizvodnje beleženja, sledi veze koje nisu prvenstveno značenjske već im izmiču rastavljajući ih u sintetičkoj delatnosti proizvodnje. Ali kakav je status ovakve proizvodnje? Može li se i dalje to nazvati proizvodnjom? Kada Delez i Gatari u *Anti-Edipu* uvode pojam *telo bez organa*, to odgovara Mišoovim junacima Barabou i Pumpapiju. Oni su tela bez organa. Šta karakteriše ova tela? To da su ona tela *bez slike*, što znači da nisu imaginarna, fantazmatična. Dalje, Pumpapi i Barabo su *nepotrošivi*. Borba se nastavlja i narednog dana. Nepotrošivost je jedna od karakteristika ovakvih tela pored toga što su ona i *neproduktivna*. Ona pripadaju *Antiprodukciji*. Ali kako se i dalje može govoriti o proizvodnji? Prvo, Pumpapi i Barabo su tela bez organa zato što nastaju kao identitet proizvođenja i proizvedenog. Drugo,

⁶ Isto, str. 117.

oni oblikuju proces u kojem se *samoproizvode*. Oni su nepotrošivi ne zato što nisu materijalni, već zbog toga što je njihova samoproizvodnja samekspanzija, poput kapitala. Međutim, kod Baraboa i Pumpapija nije stvar u tome da se multiplikuju – kao što je slučaj sa novcem i kapitalom – već u tome da su u procesu proizvodnje i antiproizvodnje opskrbljeni stalnim viškom. On omogućuje beskrajno klizanje i izmicanje jer ga nije moguće svesti na nešto organsko. Nos, ruke, noge, uši – sve su to mašine organi koji se u priči mašinski pripokčavaju i pribadaju za telo bez organa koje nastavlja svoj posao čak i kada se onesvestilo. Onesvešćeno telo je telo nultog stepena intenziteta. A sledećeg dana, borba se nastavlja. I jedino se može nastaviti kao proizvodnja beleženja, upisivanja. Zato poslednja rečenica nije nemoguća i nadrealna, naprotiv, ona je stvarna jer je proizvodnja – uvek stvarna. Borba se ne vodi u imaginarnom polju, jer imaginarno odaje principijelnu razdvojenost, specifičnu determinisanost u pogledu sopstvene efektivne proizvodnje. Ono se u teorijskoj psihoanalizi ograničavalo na područje koje je ispunjeno sablastima, bezdanima želje. U psihoanalitičkom univerzumu želja je određena *nedostatkom*, ona je negativna veličina, promašen susret bića i mišljenja. Nesvesna želja ispunjena je predstavama i ograničena nemogućnošću realizacije. Njen nužni subjektivni korelat jeste fantazam. A bitna dimenzija fantazma jeste slika. Mišo, pak, kreira likove koji nisu zatočeni slike. Slika najviše nedostaje njegovom pisanju. Tela koja su opremljena neverovatnom brzinom transformacije, municijom koja raščinjava kôdove koje nameće društvena proizvodnja, mašine koje se spajaju i prespajaju, shizofreniziranje nametnute strukture, izmicanja koja su potrošnja koliko i proizvodnja. Mišo pruža i previše primera koji ne govore u prilog tome da on kreira mašinu za proizvodnju fantazama. Baš zato treba postaviti pitanje o tome kako funkcioniše njegova želja. On uvek potencira obilje, nikako nedostatak u proizvodnji ograničavajući ga time na nadničenje fantazmu. U neanalitičkom univerzumu Deleza i Gatarija stvari stoje drugačije u pogledu statusa želje. Pošto je proizvodnja u svakom momentu njena aktualnost, ona se da shvatiti kao *pozitivna* veličina. Spoljašnjost u odnosu na želju *ne postoji*. Pogotovu ne neka proizvodnja koja bi bila stvarna dok bi želeća proizvodnja bila ograničena samo na fantazmatske strukture. „[P]roizvodnja nikad nije organizovana u funkciji nekog ranijeg nedostatka, već se nedostatak smešta, vakuolizira, širi u skladu sa organizacijom neke prethodne proizvodnje. To je umetnost jedne vladajuća klase, to upražnjavanje praznine kao tržišna ekonomija: organizovati nedostatak u obilju proizvodnje, učiniti da svekolika želja zapadne u veliki strah od nedostajanja...”⁷ Ovog straha kod Mišoa nema. Njegove priče i pesme su satkane od nezaustavljive želje i njenog imetka koji nije usmeren na sticanje, već na proizvodnju.

Priča *Moj posed* otkriva izvanrednu topografiju. Topografiju subjekta u odnosu na mašine, kao i topografiju privlačenja i odbijanja između mašina i tela bez organa. Već prva rečenica priče otkriva posed kao telo bez organa gde je „...sve ravno i ništa se ne miče; nađe li se pak ponegde neki oblik, odakle onda dolazi svetlost? Nijedne senke.”⁸ Međutim, nikakva ravnoteža na tom posedu ne postoji. Na posedu živi Mišo, prelazeći iz jednog stanja u drugo. Ova stanja-formacije podižu, spuštaju, pune, prazne, nabijaju, stepenuju

⁷ *Anti-Edip*, str. 25.

⁸ *Moji posedi*, str. 69.

telo bez organa kroz koje prolazi Mišo. Priča je nabijena emocijom koja razdire baš zato što Mišo u njoj ne predstavlja, ne montira. Naprotiv, tu je najbliži materijalnosti života jer otvara genealogiju samoproduktivne koja se događa na posedu. Subjekt u priči ima specifičnu pozicionalnost na telu bez organa. On posmatra sopstveni posed *iz zasede*,⁹ rasredišten i proizveden iz stanja kroz koje prolazi. Na njegovom posedu se prikopčava glava, organi nekakve bele čaplje, neka žena; no, sve to brzo nestaje svodeći posed na zonu nultog intenziteta. „Nema čak ni neba. Iako izgleda da odgore nema ničega, treba hodati pognut, kao u nekom tunelu.”¹⁰ Činjenica da je njegov posed sveden na nulti intenzitet odgovara definiciji tela bez organa – ono je sklisko, na njemu se odigravaju dromološki fenomeni u vidu promena intenziteta koji su izazvani delovanjem privlačnih i odbijajućih sila mašina. Sve što se zakači za njegov posed dobije samo privremenu egzistenciju, pošto se subjekt razgrađuje, disocira svaki put kada je na posedu instalirana nekakva mašina: olovke, zubi, grane. Nemoguće je doći do celovitog organizma jer „...dok pripremam vilicu za onaj zub, pribor za varenje i izlučivanje, kada najzad treba da postavim gušteraču i jetru (uvek radim metodično), zubi su već nestali, malo zatim nestane i vilica, a zatim jetra: a kada stignem do čmara, onda nema više ničega osim samog čmara. To mi je odvratno, jer sada treba da se vratim: prvo debelim, pa tankim crevom, pa kroz žučnu kesicu, pa opet sve iznova, sve iznova. Ne, bolje je uopšte i ne počinjati.”¹¹ Ovdje je, pored nemogućnosti bilo kakve koegzistencije, bitno kako Mišo koristi reč *metodično*. Pošto radi metodično, ili postupno, njemu je nepoznat zakon prenošenja stvari na posed. Metodičnost ga sprečava da svoj posed uvećava s obzirom na to da proizvodjenje jedne stvari istovremeno funkcioniše shodno vezama spajanja i razdvajanja. Iako su obe veze sinteze, rastavna sinteza beleženja proizvodi proizvodnju trošenja. I sve se to događa trenutno jer je metodičnost o kojoj Mišo govori proizvodnja upisivanja, stvaranja, beleženja u okviru koje se odvija i proizvodnja trošenja. U trošenju se obrazuje subjekt, nestalan subjekt koji onemogućuje Mišou da na posedu ostvari nekakav intersubjektivni odnos. Međutim, ono što Mišo radi u priči na planu subjekta odnosi se na linije izbegavanja *represije*. To što ne može da ostvari bilo kakvu intersubjektivnu jedinicu na svom posedu, što su mu subjekti koje napravi kvarljivi, sablasni, nepostojani, upućuje na izvesno pomeranje u odnosu na društvenu proizvodnju represije. Mišooov nepostojani subjekt indicira proizvodnju svojstvenu želji, želji koja probija determinaciju društvene mašine. Jer „*društvena proizvodnja je isključivo sama želeća proizvodnja u determinisanim uslovima*.”¹² Ali ono što karakteriše stabilni subjekt su uslovi u kojima on postoji kao takav. Postojan subjekt moguć je samo kada je na delu represija, a ona se ogleda u tome da se subjekt želje konstituiše kroz proizvodnju sticanja, a ne proizvodnju proizvodnje. Ova razlika je primetna kod Mišoa i on je savršeno opisuje. Kada govori o ljudima koji su *vlasnici* veličanstvenih poseda, on opisuje njihove načine sticanja: „Negde opaze nešto što im se dopada. Odlično, kažu, to je za mene. Rečeno-učinjeno, stvar je već na njihovom posedu. Kako se vrši ovo prenošenje? Ne znam. Od malih nogu oni su uvežbani da skupljaju i da stiču. Ne mogu da vide nijednu

⁹ „Ponekad, kad imam vremena, osmatram iz zasede zadržavajući dah”, *Isto*, str. 69.

¹⁰ *Isto*.

¹¹ *Isto*, str. 70-71.

¹² *Anti-Edip*, str. 25.

stvar a da je ne premeste kod sebe. To se odvija potpuno nesvesno.¹³ Želja koja je usmerena ka sticanju funkcioniše nesvesno, ali i sa implicitnom pretpostavkom da je u pitanju nedostatak objekta. Dakle, primarno određenje želje u pogledu objekta je nedostatak. Zato Mišo ne razume kako se prenošenje odigrava. Ako vlasnici velelepnih poseda svojoj želju potenciraju na način nedostajanja objekta i pri tom stiču i gomilaju objekte koji im „nedostaju”, onda to ukazuje na želju koja svoj objekt ne nalazi nigde u svetu. Želja ostaje nezadovoljena jer nijedan objekt koji je u proizvodnji sticanja pokupila nije onaj pravi; dakle, objekt želje nije u stvarnosti. Ono što nema svoje mesto u stvarnosti, paradoksalno, a konstantno se proizvodi u proizvodnji, privija se kao proizvodna snaga. Zato Delez i Gattari kažu da je nedostatak „uređen, organizovan u društvenoj proizvodnji”.¹⁴ Bogaštvo vlasnika veličanstvenih poseda Mišou nije jasno, zbog toga kod njega nema nedostatka. Ima siromaštva, ali nema nedostatka. Ovu mističnu crtu sticanja možemo kod Mišoa pročitati na način političke intervencije. Distribucija i organizovanje nedostatka u društvenoj proizvodnji ukazuje na neprestupivu razliku između dve proizvodnje: proizvodnje stvarnosti i fantazama. Ukoliko ta razlika efektivno utiče na život uopšte, onda je potrebno ukazati na njenu klasnu dimenziju. Organizacija podele bogatstva zavisi od organizacije i raspodele nedostatka. Pošto se vodimo tezom da ne postoji razlika između društvene i želeće proizvodnje kao dve proizvodnje, onda je od ključne važnosti uvid da je siromaštvo planski proizvedeno u društvenoj proizvodnji u kojoj se odvija organizacija nedostatka. Tako funkcioniše tržišna ekonomija. Napraviti rupu (slepu mrlju kao prepreku u stvarnoj proizvodnji želje, a katalizator u imaginarnoj proizvodnji fantazma) u proizvodnji znači ne znati način na koji se prenose objekti i stvari na posed. To znači da sticanje postoji, ali da nisu svi dovoljno uspešni, inteligentni, dostojni, nadareni, opremljeni nekim X kvalitetom koji im to omogućuje. Sticanje je nesvesno upražnjavanje aktivnosti koje su dodeljene na osnovu ovog X kvaliteta, operacija koja nastaje u okviru društvene proizvodnje koja raspodeljujući tzv. nedostatak raspodeljuje i višak vrednosti. Ovaj mehanizam nije vidljiv i teško ga je priznati; priznati zakone društvene proizvodnje znači priznati da se nedostatak *želi* isto toliko koliko i eksploatacija, ponižavanje i sve u paketu. Ovde je Lakan u pravu kada na jednom mestu kaže da se istina potiskuje zato što je nepodnošljiva. Zalutali element u procesu proizvodnje omogućuje da se, pored formiranja ubeđenja da se mi bavimo proizvodnjom fantazama unutar fantazama a ne u proizvodnji, ne vidi stvarni prenos objekata na posed. Mišo to izvanredno kaže, *rečeno-učinjeno*. A to je upravo „umetnost” vladajuće klase koja proizvodi strah od nedostajanja – radi što efektivnijeg pakovanja nedostatka i građenja efektivne iluzije da je stvarnost stvar društvene proizvodnje, a ne želje. Protivno tome, zahvaljujući želji izgrađena je celokupna materijalna stvarnost i to jedino zato što je želja stvarna. Ovde Mišo ostaje veran svojoj želji u smislu da probija njene društveno determinisane uslove proizvođači proizvodnje, transformišući stalno topografiju poseda aktivnim zacrtavanjem linija izmicanja.

Mišo pred kraj priče uvodi jednu bitnu distinkciju. Posed nije od početka bio zemljište, već je „...u obliku vrtloga, nalik na veliki džep, na kesu koja blago svetluca. Materija mu je

¹³ *Moji posedi*, str. 72.

¹⁴ *Anti-Edip*, str. 24.

bila neopipljiva, iako veoma gusta”¹⁵ Ovde prepoznajemo telo bez organa kao površinu koja provodi ogromne intenzitete koje stvaraju mašine-organi. Vrtlog je proizvođenje, svetlucanja dolaze od mašina koje se kače na telo bez organa čineći jednu gustu materiju, ali neopipljivu. Kao površina za beleženje organa-mašina, ono provodi njihove rastavne sinteze ne praveći selekciju. Ono topi protivrečnosti koje su proizvedene rastavnim sintezama mašina-organa, svodeći ih na klizanje po površini. Zato posed može da bude i vrtlog i džep i kes a i svetlucanje istovremeno. Vrtlog ukazuje na intenzitete, džep na zone intenziteta koje dimenzioniraju telo, kes a na sklisku površinu, svetlucanje na privlačenja i odbijanja sila koje tvore nestabilan sistem. Ipak, zemljište koje je njegov posed odaje izvesno siromaštvo, ali samo zbog toga što je determinisano i uhvaćeno u zamku društvene proizvodnje. Mišo pred kraj priče kaže: „Vratimo se zemljištu. Govorio sam o očajanju. Ne, naprotiv, zemljište dopušta da se gaje sve moguće nade. Na zemljištu se može graditi, i ja ću graditi. Sada sam siguran u to. Spasen sam. Imam utočište.”¹⁶ Očajanje i nada nisu u protivrečju, jer na telu bez organa koegzistiraju bez problema. Kao proizvodnja oni su primarni u odnosu na telo koje je neproduktivno. Posed je močvaran, neplodan, neproduktivan. Ali, moguće ga je oploditi. Mišo je celog života oplodavao ovo telo ubrizgavajući mu supstance koje remete svaki društveni kôd koji je ustaljen na telu sociusa. Zato je on univerzalni proizvođač-shizofreničar; naravno, ne kao klinički entitet koji se na telu sociusa tretira kao krpa, već kao neko ko svojom željom-eksplozivom može da digne društvo u vazduh.

---

¹⁵ *Moji posedi*, str. 73.

¹⁶ *Isto*.